

MAGYAR ALAPSZAK

A SZAKOT GONDOZÓ INTÉZETEK:

Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet és Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet

SZAKDOLGOZATTAL ÉS ALAPSZAKOS ZÁRÓVIZSGÁVAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Formai követelmények:

- A dolgozatot 3 példányban, egy bekötött, egy fűzött példányban géppel írva, és elektronikus változatban (CD-n a dolgozathoz csatolva) kell leadni.
- A hivatkozások, a bibliográfia, a jegyzetek formai szabályait az intézetek saját honlapjukon közzéteszik.
- A külső borítón fel kell tüntetni: „szakdolgozat” szót, a hallgató nevét, szakját és a szakdolgozat készítésének évét.
- A belső borítón fel kell tüntetni: „szakdolgozat” szót, a szakdolgozat címét és a készítés évét, a bal alsó sarokban a témavezető nevét és címét (rangját) a jobb alsó sarokban a hallgató nevét, szakját és a szakdolgozat készítésének évét.
- A szakdolgozathoz csatolni kell egy nyilatkozatot arról, hogy a munka a hallgató saját szellemi terméke.
- A szakdolgozat terjedelme: kb. 30 számozott oldal szöveg a címlap, a tartalomjegyzék, a mellékletek és a bibliográfia nélkül (szóközök nélkül kb. 60.000 karakter), a betűméret: Times New Roman 12-es, a sorköz: másfeles, margó: a bal margó 3,5 cm , a többi margó 2,5 cm.
- A szakdolgozat nyelve magyar.
-

Tartalmi követelmények:

- A hallgató elsősorban az intézetek/az oktatók által közzétett témalistából választ szakdolgozati témát, de választhat egyéb témakört is az illetékes tanszékvezető hozzájárulásával.
- A szakdolgozat a hároméves képzés során írt szemináriumi dolgozat vagy annak továbbfejlesztett változata is lehet, ha megfelel a szakdolgozat számára előírt tartalmi és formai követelményeknek.
- A hallgató köteles témavezetőt választani. Témavezető csak tudományos minősítésű intézeti oktató lehet. Az intézeti oktatót témavezetőnek az illetékes tanszék vezetője hagyja jóvá. Csak kivételes esetben (ha az adott témának nincs gazdája az intézetben), az intézetigazgató hozzájárulásával lehet nem intézeti oktató témavezető.
- A hallgató csak témavezető hozzájárulásával, írásbeli nyilatkozatával adhatja le a szakdolgozatát. A témavezető a dolgozat belső címlapján nyilatkozik arról, hogy hozzájárul a dolgozat leadásához.

Értékelés:

Ötfokú skálán (1-5)

BA szakzárás követelményei:

A záróvizsga két részből áll: a dolgozat védéséből és egy komplex záróvizsgából, megadott tételsorral. A tételsor 12 irodalmi és 12 nyelvészeti tételből áll.

- A védés tartalma: válasz a bírálatra és válasz a bizottság által feltett kérdésekre.
- A záróvizsgán a hallgató egy tételt húz irodalomból és egyet nyelvészetből.

Az intézetek legalább hat hónappal az alapszakos záróvizsga előtt a saját honlapjukon megfogalmazzák a tételeket, és megadják a tételekhez kapcsolódó kötelező és ajánlott irodalmat.

A záróvizsga értékelése:

A szakdolgozat védésének és a tételekre adott feleletek érdemjegyeinek átlaga.

További információk a szakzáráshoz: tételsorok, szakirodalom a felkészüléshez

Tételek

1. A kommunikáció folyamata (a kommunikáció fogalma és modelljei; a kommunikációs folyamat tényezői; a kommunikáció típusai)

Ajánlott irodalom:

- Buda Béla 2001. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula Kiadó, Budapest
- Fercsik Erzsébet—Raátz Judit 2003. Kommunikáció szóban és írásban. Krónika Nova Kiadó, Budapest.
- Róka Jolán 2001. Kommunikációtan. Századvég Kiadó, Budapest

2. A meggyőzés retorikai eszközei (a meggyőzés forrásai: a beszélő, a beszéd, a hallgatóság; a beszéd retorikai szerkezete; az érvelés módszerei; az érvek típusai; a nem nyelvi jelek szerepe a meggyőzésben; kapcsolat a hallgatókkal)

Ajánlott irodalom:

- Adamik Tamás—A. Jászó Anna—Aczél Petra 2004. Retorika. Osiris Kiadó, Budapest (a témakörnek megfelelő fejezetek)
- Antalné Szabó Ágnes 2003. A meggyőzés forrásai. In Róka Jolán szerk.: Szónoklatok nagykönyve iskolaigazgatóknak. Raabe Kiadó, Budapest 1–26.
- Raátz Judit 2003. A nem nyelvi jelek szerepe az előadásban. In Róka Jolán szerk.: Szónoklatok nagykönyve iskolaigazgatóknak. Raabe Kiadó, Budapest 1–24.

3. A beszéd szegmentális és szupraszegmentális szintje (a beszédképzés élettani vonatkozásai; a beszédhangok osztályozása és jellemzése; a szupraszegmentumok jellemzése)

Ajánlott irodalom:

- Gósy Mária 2004. Fonetika, a beszéd tudománya. Osiris. Budapest, 2004.
- Szöveggyűjtemény a fonetika tanulmányozásához 2003. Szerk.: Gósy Mária és Menyhárt Krisztina, Nikol, Budapest

4. A magyar nyelv finnugor (uráli) rokonsága (a nyelvrokonság tudományos bizonyításának kritériumai, a magyarral rokon nyelvek, a magyar nyelv finnugor eredetű sajátosságai)

Ajánlott irodalom:

- <http://mnyfi.elte.hu/finnugor/Finnugrisztikai> alapismeretek

5. A nyelvhasználat társadalmi beágyazottsága (nyelv és nyelvváltozatok; nyelvi szocializáció; egy- és többnyelvűség; a nemek, az életkor, az iskolázottság, a nyelvi mentalitás szerepe a nyelvhasználatban; nyelvi tervezés; nyelvpolitika, nyelvi jogok; alkalmazott szociolingvisztika; a magyar nyelv és nyelvközösség helye és helyzete) Ajánlott irodalom (a tanárok által kijelölendő fejezetek):

- Kiefer Ferenc főszerk. 2006. Magyar nyelv. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Kiss Jenő 1995. Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Kontra Miklós szerk. 2003. Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest.
- Wardhaugh, Ronald 1995. Szociolingvisztika. Osiris Kiadó, Budapest

6. A nyelv területi változatai és változásuk (a nyelvi norma és a területi változatok; regionális köznyelvek, regionális köznyelviség; a nyelvjárások osztályozása, nyelvjárási régiók, csoportok, nyelvjárászigetek; a nyelvjárások visszaszorulásának strukturális és funkcionális jellege, okai) Ajánlott irodalom:

- Hegedűs Attila 2005. A változó nyelvjárás. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 7–24.
- Juhász Dezső 1998. A magyar nyelvjárások tipológiájának néhány kérdése az új dialektológiai tankönyvben. In Hajdú Mihály—Keszler Borbála szerk., Emlékkönyv Abaffy Erzsébet 70. születésnapjára. ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárási Tanszéke, Budapest, 89–93.
- Kiss Jenő szerk. 2001. Magyar dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest (a témakörnek megfelelő fejezetek)

7. A nyelvi változás (a nyelvi változás mibenléte, rendszernyelvészeti és társadalmi kommunikációs beágyazottsága, indítékai, különös tekintettel az egyes nyelvi szintek hangrendszer, szóképzés, nyelvtani rendszer stb. — sajátos kérdéseire)

Ajánlott irodalom:

- Benkő Loránd 1988. A történeti nyelvtudomány alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest 119–182.
- Herman József 2001. A történeti nyelvészettől a nyelvi változások elmélete felé: problémavázlatok. In Bakró-Nagy Marianne, Bánréti Zoltán, É. Kiss Katalin szerk.: Újabb tanulmányok a strukturális magyar nyelvtan és a nyelvtörténet köréből. Kiefer Ferenc tiszteletére barátai és tanítványai. Osiris Kiadó, Budapest 389–407.
- Kiss Jenő 2003. A nyelvi változás. In Kiss Jenő és Pusztai Ferenc szerk.: Magyar nyelvtörténet. Osiris Kiadó, Budapest 23–66.

8. A szófajok mondatbeli szerepe (a szófajok csoportjai, bővítési lehetőségeik és mondatrészszerpük)

Ajánlott irodalom:

- Keszler Borbála szerk. 2006. Magyar grammatika Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest (a tételnek megfelelő fejezetek)

9. A jelentés fogalmának értelmezései (a formális, strukturális, kognitív szemantika alapelvei, ezek meghatározása és összehasonlítása; a moduláris és a holista nyelvfelfogás; jelentés és megismerés)

Ajánlott irodalom:

- Kiefer Ferenc 2000. Jelentéselmélet. Corvina Kiadó, Budapest (A szemantikai elméletek című fejezet).
- Tolcsvai Nagy Gábor 2002. Topik és/vagy figura. In Maleczki M. szerk.: A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei V. SZTE Általános Nyelvészeti Tsz., Magyar Nyelvészeti Tsz., Szeged 237–248.

10. A szöveg megközelítései (a szöveg fogalma, kutatása, a szövegösszetartó erő, szövegtípusok, szövegelemzés)

Ajánlott irodalom:

- Balázs Géza 2007. Szöveganropológia. Szövegek többirányú megközelítése. BDF, Szombathely—Inter, Budapest
- Fehér Erzsébet 2000. A szövegkutatás megalapozása a magyar nyelvészetben. Akadémiai Kiadó, Nyelvtudományi Értekezések 147.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2001. A magyar nyelv szövegtana. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

11. A nyelvi stílus fő jellemzői (a stílus nyelvtudományi leírásának módozatai: a stílus mint a struktúra része, a stílus mint viszony, a stílus mint cselekvés, a stílus mint a nyelvi megformáltságból eredő értelem)

Ajánlott irodalom:

- Anderegg, Johannes 1995. Irodalomtudományi stíluselmélet. Helikon 3: 232–251.
- Sandig, Barbara 1995. A német nyelv stilisztikája. Helikon 3: 306–333.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2004. A nyelvi variancia kognitív leírása és a stílus (Egy kognitív stíluselmélet vázlat) In: Büky L. (szerk.): A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei VI. Szeged: SZTE Általános Nyelvészeti Tanszék, Magyar Nyelvészeti Tanszék, 143–160.

12. A beszédprodukción és a beszédmegértés folyamatai (a beszédprodukción mechanizmus; a megakadási jelenségek; a hallás és a beszédészlelés folyamata; a beszédmegértés folyamata) Ajánlott irodalom:

- Gósy Mária 2005. Pszicholingvisztika. Osiris Kiadó, Budapest
- Szöveggyűjtemény a fonetika tanulmányozásához 2003. Szerk.: Gósy Mária és Menyhárt Krisztina, Nikol, Budapest

Magyar irodalom

1. Az irodalomelmélet története és ágazatai

A tétel nem elsősorban az irodalomelméleti iskolák kronologikus számbavételére épül. Fontosabb a 20. századi irodalomelmélet néhány alapvető fogalmának – mint például elbeszélés, metafora, befogadás, hagyomány, szöveg, kultúra – értő ismerete, egyszersmind annak tudatosítása, hogy ezeknek a fogalmaknak a meghatározása hogyan változott az irodalomelmélet története során, illetve az egyes gondolkodói irányok milyen eltérő, egymással vitázó értelmezéseiket adták. Az itt kijelölt olvasmányok a retorika, a poétika, illetve az irodalomtudomány fontos irányzatainak (strukturista költészetelmélet és narratológia, hermeneutika, dekonstrukció) alapvető fogalmait konkrét szövegpéldák értelmezésével hozzák működésbe. Ajánlott irodalom:

- Gérard Genette, *Az elbeszélő diskurzus = Az irodalom elméletei I.*, szerk. Thomka Beáta, Pécs, 1996. 61–98.
- Roman Jakobson, *Nyelvészet és poétika = Bevezetés az irodalomelméletbe. Szöveggyűjtemény*, szerk. Dobos István, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1995. 7–30.
- Hans Robert Jauss, *A költői szöveg az olvasás horizontváltásában = Uő, Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika*, Osiris, Budapest, 1997. 320–372.
- Paul de Man, *Szemiotika és retorika = Uő, Az olvasás allegóriái*, Magvető, Budapest, 2006, 5–29.
- Szegedy-Maszák Mihály, *Az irodalmi mű alakítási hatáselméletéről = Uő, „Minta a szőnyegen” A műértelmezés esélyei*. Balassi Kiadó, Budapest, 1995. 24–66.

- Kulcsár Szabó Ernő, *Költészet és dialógus. A lírai művek befogadásának kérdéséhez* = Uó, *A megértés alakzatai*, Csokonai Kiadó, Debrecen, 1998, 30–45.
- Terry Eagleton, *A fenomenológiától a pszichoanalízisig*, ford. Szili József, Helikon, Bp., 2000.

2. A világirodalom története a 18. század végéig

Ajánlott irodalom:

- Gintli Tibor – Schein Gábor, *Az irodalom rövid története, A kezdetektől a romantikáig*, Jelenkor, Pécs, 2003.
- *Világirodalom*, szerk. Pál József, Akadémiai, Budapest, 2007.
- Györffy Miklós, *A német irodalom rövid története*, Budapest, 1995.
- Maár Judit (szerk.), *A francia irodalom története*, Budapest, 2011.
- Erika Fischer-Lichte, *A dráma története*, Pécs, 2001.

3. A világirodalom története a 18. századtól napjainkig

Ajánlott irodalom:

- Gintli Tibor – Schein Gábor, *Az irodalom rövid története, A kezdetektől a romantikáig*, Pécs, Jelenkor, 2003.
- Gintli Tibor – Schein Gábor, *Az irodalom rövid története, A realizmustól máig*, Pécs, Jelenkor, 2007.
- *Világirodalom*, szerk. Pál József, Akadémiai, Budapest, 2007.
- Györffy Miklós, *A német irodalom rövid története*, Budapest, 1995.
- Maár Judit (szerk.), *A francia irodalom története*, Budapest, 2011.
- Bollobás Enikő, *Az amerikai irodalom története*, Budapest, 2005.
- Erika Fischer-Lichte, *A dráma története*, Pécs, 2001.

4. A középkor magyarországi irodalma

Ajánlott irodalom:

- *A magyar irodalom története*, I., főszerk. Szegedy-Maszák Mihály, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Gondolat, Bp., 2007.

5. Műfajok, alkotók, művek a 15-16. századi magyarországi irodalomban

Ajánlott irodalom:

- *A magyar irodalom története*, I. kötet, főszerk. Szegedy-Maszák Mihály, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Gondolat, Bp., 2007.

6. Műfajok, alkotók művek a 17-18. századi magyarországi irodalomban

Ajánlott irodalom:

- *A magyar irodalom története*, I. kötet, főszerk. Szegedy-Maszák Mihály, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Gondolat, Bp., 2007.

7. A felvilágosodás korának magyar irodalma (a 18. század közepétől az 1820-as évekig)

Ajánlott irodalom:

- Bíró Ferenc, *A felvilágosodás korának magyar irodalma*, Balassi, Bp., 1994. (későbbi kiadások is)
- *A magyar irodalom története*, I. kötet, főszerk. Szegedy-Maszák Mihály, szerk. Jankovits László, Orlovsky Géza, Gondolat, Bp., 2007.

8. A magyar irodalom a 19. század közepső harmadában (az 1820-as évektől az 1860-as évekig)

Ajánlott irodalom:

- *A magyar irodalom története*, II. kötet, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Gondolat, Bp., 2007.

9. A 19. század második fele és a századforduló magyar irodalma

Ajánlott irodalom:

- *A magyar irodalom története*, II. kötet, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Gondolat, Bp., 2007.
- Németh G. Béla, *Türelmetlen és késlekedő felszázad, A romantika után*, Gondolat, Bp., 1971.

10. A magyar líra a 20 században

Ajánlott irodalom

- Schöpflin Aladár, *A magyar irodalom története a XX. században*, Bp., 1990.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, I, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1981.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, II/1-2, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1986.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, III/1-2, szerk. Béládi Miklós, Rónay László, Bp., 1990
- Kulcsár Szabó Ernő, *A magyar irodalom története 1945–1991*, Bp., 1993.
- *A magyar irodalom története*, III, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Bp., Gondolat, 2007.
- *A magyar irodalom története*, III, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Bp., Gondolat, 2007. (a vonatkozó fejezetek) <http://villanyspenot.hu/villanyspenot>
- *Magyar irodalom*, főszerk. Gintli Tibor, Bp., Akadémiai, 2010, 641–1070. (a vonatkozó fejezetek) <http://eisz.mersz.org/?kdid=3> [egyetemi, könyvtári számítógépekről elérhető]

11. A magyar epika a 20. században

Ajánlott irodalom:

- Schöpflin Aladár, *A magyar irodalom története a XX. században*, Bp., 1990.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, I, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1981.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, II/1-2, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1986.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, III/1-2, szerk. Béládi Miklós, Rónay László, Bp., 1990
- Kulcsár Szabó Ernő, *A magyar irodalom története 1945–1991*, Bp., 1993.
- *A magyar irodalom története*, III, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Bp., Gondolat, 2007.
- *A magyar irodalom története*, III, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Bp., Gondolat, 2007. (a vonatkozó fejezetek) <http://villanyspenot.hu/villanyspenot>
- *Magyar irodalom*, főszerk. Gintli Tibor, Bp., Akadémiai, 2010, 641–1070. (a vonatkozó fejezetek) <http://eisz.mersz.org/?kdid=3> [egyetemi, könyvtári számítógépekről elérhető]

12. A magyar dráma a 20. században

Ajánlott irodalom

- *A magyar irodalom története 1945-1975*, I, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1981.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, II/1-2, szerk. Béládi Miklós, Bp., 1986.
- *A magyar irodalom története 1945-1975*, III/1-2, szerk. Béládi Miklós, Rónay László, Bp., 1990.
- Bécsy Tamás, *Magyar drámákról, 1920-as, 1930-as évek*, Dialóg Campus, Bp. – Pécs, 2003.
-
- *A magyar irodalom története*, III, szerk. Szegedy-Maszák Mihály, Veres András, Bp., Gondolat, 2007. (a vonatkozó fejezetek) <http://villanyspenot.hu/villanyspenot>

- *Magyar irodalom*, főszerk. Gintli Tibor, Bp., Akadémiai, 2010, 641–1070. (a vonatkozó fejezetek) <http://eisz.mersz.org/?kdid=3> [egyetemi, könyvtári számítógépekről elérhető]
- Kiss Gabriella, *Magyar dráma és színház a 20. században*, Irodalomtörténet, 2008/1, 71–101.
- *Magyar színháztörténet 1873–1920*, szerk. Székely György, Gajdó Tamás, Bp., 2001. (a releváns részek) <http://mek.oszk.hu/02000/02065/>
- *Magyar színháztörténet 1920–1949*, szerk. Gajdó Tamás, Bp., 2005. (a releváns részek) <http://tbeck.beckground.hu/szin haz>

AZ OKLEVÉL MINŐSÍTÉSE

2008/2009-es tanévben végzők esetén: Az oklevél minősítését a szakdolgozatra kapott és a záróvizsgán megszerzett érdemjegyek számtani átlaga adja, egész számra kerekítve. **2009/2010-es tanévtől végzők esetén:**

- a követelményrendszerből minden magyar alapszakos bevezető tárgy és törzstantárgy eredményének súlyozott átlaga háromszor
- a szakdolgozat eredménye egyszer
- a szóbeli alapszakos záróvizsga eredménye egyszer